UDK: 575.1(4)
Biblid 1451-3188, 12 (2013)
Год XII, бр. 43–44, стр. 83–96
Изворни научни рад

Владимир ЧОЛОВИЋ[1]

ЕВРОПСКА ПОТВРДА О НАСЛЕЂИВАЊУ

ABSTRACT

Regulation (EU) No 650/2012 of the European Parliament and of the Council of 4 authentic instruments in matters of succession and on the creation of a European Certificate of Succession will be applied on cross-border matters of succession. The basic objective of this act is to regulate the succession of a deceased person by one law. If not otherwise, the law will be applied by the place of residence of the deceased person at the moment of his death. However, there is also a possibility of choice of law for a testator. Besides, this act regulates jurisdiction, while general jurisdiction is defined by the place of residence of the deceased person (testator) at the moment of his death. The Regulation creates a European Certificate of Succession as a document that will enable a certain person to prove that he is a heir, legatee, executor of a will or administrator of the estate throughout the EU. This document should contribute to overcoming problems related to possession of estate in other Member States considering that every Member State applies its own rules on succession. The Regulation defines the contents as well as all matters of issuing, validity, suspension and effects of this Certificate. The Regulation shall enter into force on 17 August 2015 and from that day issuing and use of a European Certificate of Succession will be created.

Key words: Regulation 650/2012, European Certificate of Succession, testator, estate, heir, court, notary.

I) СВРХА

Уредба Европског парламента и Савета бр. 650/2012 од 4. јула 2012. године о надлежности, меродавном праву, признању и извршењу одлука и прихватању и спровођењу аутентичних инструмената у стварима наслеђивања и увођењу Европске потврде о наслеђивању (даље: Уредба

[1] Институт за упоредно право Београд. Електронска адреса аутора: vlad966 @hotmail.com.

650/2012) примењује се на предмете наслеђивања са прекограничним елементом. Значи, Уредба 650/2012 се примењује на наслеђивање имовине умрлих лица. Она се не примењује на пореске, царинске и административне ствари (чл. 1). Потреба за усвајањем акта ове садржине била је велика, с обзиром на низ питања и проблема који се овде постављају, а везани су за наслеђивање и облик наслеђивања, статус наследника, статус имовине, итд. Међутим, ти проблеми су, најпре, везани за поседовање имовине у другим државама и они могу бити велики, имајући у виду да свака држава примењује своја правила о наслеђивању. Но, кад су у питању чланице ЕУ, ти проблеми ће бити превазиђени Уредбом 650/2102, с обзиром на то да би овај акт требало да поједностави правила о наслеђивању. Основно правило које Уредба 650/2012 поставља, јесте, да ће се сва питања, везана за имовину оставиоца, расправити по закону земље у којој је оставилац живео, у моменту смрти. Тренутно, има око 12.300.000 држављана земаља чланица који живе у неким другим земљама ЕУ. Око 450.000 непокретности у себи садржи елемент иностраности, што представља око 10% укупних непокретности у Европи. Вредност тих непокретности је око 123 милијарди евра. Као што видимо, велики број лица која имају држављанство једне земље чланице, живе у другој земљи чланици. Сви они немају непокретности у власништву, а које се налазе у другој земљи. Међутим, наведени број од 450.000 непокретности, говори да богатији Европљани имају проблема са применом различитих правила у различитим државама. Као што се види из назива Уредбе 650/2012, уводи се један посебан документ – Европска потврда о наслеђивању која ће омогућити лицу да докаже да је наследник или администратор (да управља) имовином оставиоца широм ЕУ, чиме се избегавају додатни компликовани административни и правни поступци. Ове промене утврђују јединствени критеријум за одређивање, како надлежности, тако и права које ће се примењивати на питања оставине са прекограничним елементом. Такође, биће могуће да лица, која живе у иностранству, изаберу право њихове земље, које би се примењивало на целокупну њихову имовину у случају њихове смрти. Ако не изаберу то право, примењиваће се право по уобичајеном месту становања оставиоца. Такође, Уредба 650/2012 поједностављује и друга правила. Један критеријум за одређивање надлежности и права које ће се примењивати на ова питања, омогућиће бржи, једноставнији и економичнији поступак. За сада, правила држава чланица су толико различита да би, у сваком случају, морала да се тражи правна помоћ. То ствара и одређену несигурност. Међутим, оно што се није могло избећи, односи се на чињеницу да не постоји обавеза употребе Европске потврде о наслеђивању. Исто тако, Уредба 650/2012, као и

Европска потврда о наслеђивању ће се примењивати тек од августа 2015, односно примењиваће се само у случају оставилаца који умру три или више година након што је Уредба 650/2012 ступила на снагу. Основне карактеристике Уредбе 650/2012 су следеће: 1) омогућити да се питање наслеђивања са елементом иностраности уреди по једном праву, односно пред једним судом или другим овлашћеним органом; 2) грађани, држављани чланица, могу да бирају да ли ће се на наслеђивање применити право њиховог држављанства или њиховог пребивалишта; 3) избегавање конкурентних поступака и доношења више судских одлука које би биле у сукобу; и 4) обезбеђење узајамног признавања одлука земаља чланица. Уредба 650/2012 никако не мења национална правила о наслеђивању. Национална правила ће и даље уређивати следећа питања: 1) наслеђивање од стране деце и супружника; 2) примена породичног и имовинског права државе чланице; и 3) примена пореских прописа на имовину оставиоца.

II) МЕРЕ ЕУ

Европски савет је на састанку у Бриселу 4. и 5. новембра 2004. године усвојио програм под називом „Хашки програм: јачање слободе, безбедности и правде“. У оквиру тог програма, наглашена је потреба за усвајањем правила која би регулисала наслеђивање, односно сукоб закона, надлежност, узајамно признање и извршење одлука у области наслеђивања, као и дефинисање и увођење Европске потврде о наслеђивању. Затим, на састанку, такође у Бриселу 10. и 11. децембра 2009, Европски савет усвојио је нови вишегодишњи програм који се зове „Стокхолмски програм – отворена и безбедна Европа служи и штити грађане“. У том програму Европски савет изражава став да би узајамно признавање одлука требало проширити на области које нису покривене, али су још од суштинског значаја за свакодневни живот, на пример на законско и тестаментално наслеђивање, узимајући у обзир правне системе земаља чланица, укључујући и јавни поредак тих земаља, као и обичаје и традицију тих земаља. Да би предмет наслеђивања са прекограничним елементом био брзо и ефикасно решен, наследници, легатари, извршиоци тестамента, као и лица која управљају имовином оставиоца морају бити у стању да лако докажу свој статус у другој држави чланици, пре свега у оној у којој се налази имовина оставиоца. У вези са тим, Уредба 650/2012 дефинише јединствену потврду, односно поменуту Европску потврду о наслеђивању (даље: Потврда), која се издаје за употребу у другим земљама чланицама. У циљу поштовања принципа супсидијарности, Потврда не би требало да се примењује уместо интерних докумената који се издају и употребљавају у земљи чланици за исте сврхе

(Преамбула тач. 67). Надлежни орган који је издао Потврду треба да узме у обзир формалности потребне за упис непокретне имовине у регистар земље чланице. У том смислу, Уредба 650/2102 треба да обезбеди размену обавештења између земаља чланица у вези са тим (Преамбула тач. 68). Лица која имају одређену везу са предметом наслеђивања, нису ни у каквој обавези да користе Потврду. Они могу да користе и друге сличне инструменте, али у складу са овом Уредбом. Потврда може бити издата у свакој земљи чланици чији судови имају надлежност у складу са овом Уредбом. Свака земља чланица треба да одреди који ће органи издавати Потврде. Да ли би то били само судови, надлежни по одредбама Уредбе 650/2012, или и други овлашћени органи у предметима наслеђивања, нпр. нотари (Преамбула тач. 70). Потврда производи дејства у свим земљама чланицама. Она не би требало да има снагу извршног наслова, али би требало да има доказну снагу, односно да се може претпоставити да су сви елементи наведени у Потврди тачни и да су утврђени, на основу права које се примењује на наслеђивање или на основу права које се примењује на посебне елементе. Доказна снага Потврде не би требало да се прошири на елементе који нису регулисани овом Уредбом, као што је утврђивање очинства или материнства, односно да ли одређена имовина припада оставиоцу или не. Свако лице које врши плаћање или преноси имовину оставиоца лицу које је означено у Потврди које има право да прима уплате и имовину, као наследник или легатар, има право да ужива пуну заштиту, ако је поступао у доброј вери, ослањајући се на то да су чињенице у Потврди тачне. Иста заштита требало би да буде пружена и другим лицима, која су, имајући у виду претпоставку тачности чињеница наведених у потврди, купила или примила нешто од лица које је означено у Потврди да може располагати имовином (Преамбула тач. 71).

III) САДРЖАЈ

Циљ Уредбе 650/2012 је да обухвати све грађанскоправне аспекте наслеђивања имовине умрлог лица, а што се односи на све облике преноса имовине и регулисања права и обавеза након смрти оставиоца. Уредба 650/2012 дефинише правила везана за предмете наслеђивања са прекограничним елементом, уопште. Но, поједина правила односе се и на Потврду. Поменућемо нека правила која се односе на надлежност и меродавно право.

Надлежност за издавање Потврде

Општа надлежност суда одређује се по месту у којем је покојник (оставилац) имао пребивалиште у моменту смрти. Тај суд има надлежност да

одлучује у ствари наслеђивања у целини (чл. 4). Ако је оставилац изабрао меродавно право за решавање питања наслеђивања у вези са његовом имовином и ако је то право земље чланице, странке се могу споразумети да суд те земље има искључиву надлежност да решава у тој ствари. Такав споразум о надлежности мора бити састављен у писменој форми, датиран и потписан од уговорних страна. Свака комуникација електронским путем која обезбеђује трајни запис споразума сматраће се еквивалентом писмене форме (чл. 5). Суд земље чланице, чије је право изабрано од стране оставиоца, имаће надлежност у стварима наслеђивања: ако је суд претходно, у истом предмету, одбио надлежност по одредбама Уредбе 650/2012; ако су се странке у поступку сложиле да, у складу са одредбом Уредбе 650/2012 о споразуму о надлежности, пренесу надлежност на суд или судове те земље чланице; ако су странке у поступку изричито прихватиле надлежност суда, који је започео поступак (чл. 7). Ако се пребивалиште оставиоца, у моменту смрти, не налази у земљи чланици, суд у којој се налази имовина оставиоца ће, ипак, имати надлежност да одлучује, ако је оставилац имао држављанство те земље у моменти смрти, или ако је оставилац раније имао пребивалиште у тој земљи, с тим да, до момента када је суд почео да решава ово питање, није прошло више од пет година од дана промене пребивалишта. Уколико ниједан суд нема надлежност, у складу са овим одредбама, ипак ће суд, на чијој територији се налази имовина оставиоца, бити надлежан да одлучује у тој ствари (чл. 10). Ако ниједан суд земље чланице нема надлежност у складу са одредбама Уредбе 650/2012, судови земаља чланица могу, изузетно, одлучивати о наслеђивању, ако у трећој земљи, са којом је предмет одлучивања блиско повезан, не може бити покренут поступак или спроведен у року, односно у тој земљи тај поступак није могућ. Но, предмет мора имати одређену повезаност са земљом у којој је суд покренуо поступак (чл. 11).

Меродавно право

Универзално правило је да ће се примењивати свако право без обзира да ли је оно право земље чланице или не (чл. 20). Но, опште правило је да ће се меродавно право за наслеђивање одредити по пребивалишту оставиоца у време смрти, осим ако Уредбом 650/2012 није другачије одређено. Међутим, ако је из околности случаја јасно да је оставилац био ближе повезан са неком другом земљом, а не са оном у којој је имао пребивалиште у време смрти, тада ће се применити право те друге државе (чл. 21). Оставилац може изабрати право, које ће у целини решити питање наслеђивања, по свом

држављанству које је имао у тренутку избора права или у тренутку смрти. Лице које има више држављанстава може изабрати било које од њих, а које поседује у тренутку избора права или у тренутку смрти. Ваљаност акта којим је изабрано право утврдиће се по изабраном праву. Свака измена или опозив избора права мора испуњавати услове у погледу форме за измену, или опозив располагања имовином након оставиочеве смрти (чл. 22).

Увођење Потврде – сврха и примена

Уредба 650/2012 одређује да Потврда неће заузимати место сличних интерних докумената која се користе у земљама чланицама у сличне сврхе. Али, када се Потврда изда за употребу у другој чланици, она ће производити ефекте које одређује Уредба 650/2012 (чл. 62, тач. 3). Потврда се издаје за употребу од стране наследника, легатара, извршилаца тестамента, или управника имовином оставиоца која се налази у другој чланици, како би дефинисали свој статус и своја права. Потврда се употребљава за: а) доказивање статуса и права сваког наследника, као и сваког легатара који се помиње у Потврди, а у вези са имовином или деловима на тој имовини; б) приписивање наследнику одређеног дела имовине, као и легатару који се помиње у Потврди; в) дефинисање овлашћења лица која се помињу у Потврди, а у вези са извршењем тестамента или управљањем имовином (чл. 63). Потврда се издаје у земљи чланици чији судови имају надлежност на основу одредаба Уредбе 650/2012 (о чему је било речи). Осим судова, Потврду могу издати и други органи који су надлежни да поступају у стварима наслеђивања (чл. 64). Потврда се издаје на захтев лица која су дефинисана чланом 63 Уредбе 650/2012, а то су наследници, легатари, управници имовином оставиоца, извршиоци тестамента. За потребе подношења пријаве, наведена лица могу користити образац који је одређен Уредбом 650/2012. Захтев за издавање потврде мора да садржи податке, који су у оквиру сазнања наведених лица, као и који су неопходни за издавање Потврде. Захтев се подноси уз све релевантне документе, који морају бити или у оригиналу или у форми која доказује аутентичност података који су наведени. Уредба 650/2012 одређује који су то подаци, али их ми нећемо све наводити. Неки од њих су: сви подаци у вези са оставиоцем, као што су име и презиме, датум и место рођења, грађански статус, држављанство, матични број, адреса у тренутку смрти, датум и место смрти; сви подаци у вези са подносиоцем захтева, који су исти као и код оставиоца; сви подаци у вези са заступником подносиоца захтева, ако постоји; сви подаци у вези са супружником, односно партнером оставиоца, као и у вези са бившим супружником, ако се оставилац

развео; сви подаци у вези са корисником оставиочеве имовине; подаци у вези са наменом Потврде; подаци у вези са судом или другим овлашћеним органом, који се баве или су се бавили питањима наслеђивања; подаци на којима се заснива захтев, односно доказивање права на наслеђивање или извршење воље оставиоца, односно права на управљање имовином оставиоца; подаци о томе да ли је покојник сачинио тестамент, где се налази оригинал или копија тестамента, односно претпоставка, где се налази тестамент; подаци о томе да ли је оставилац склопио брачни уговор или неки други уговор који може имати дејства на брак, као и где се налази оригинал или копија уговора, односно претпоставка, где се налази уговор; подаци о томе да ли је неко од корисника имовине сачинио изјаву о прихватању исте или одрицању од имовине оставиоца; изјава подносиоца захтева да се не води спор око података који су наведени у захтеву; као и друге информације које су од значаја за издавање Потврде (чл. 65).

Испитивање захтева за издавање Потврде

По пријему захтева, суд или други овлашћени орган ће проверити податке који су наведени, као и изјаве и документе који су поднети. Може се тражити од подносиоца захтева да пружи додатне доказе и обавештења у вези са подацима који су наведени. Ако подносилац захтева не може, из оправданих разлога, да поднесе документе који су неопходни за издавање Потврде, суд или други овлашћени орган може прихватити и друге доказе који ће потврдити аутентичност тих података. Уредба 650/2012 предвиђа да је могуће да подносилац да изјаву под заклетвом, односно статутарну изјаву, уместо заклетве. Наравно, то је могуће само у земљама чија законодавства то предвиђају. Орган који издаје Потврду обавестиће све кориснике о поднесеном захтеву. Ако је потребно да се сви елементи посебно потврде, тај орган може саслушати сва лица која су укључена, као и лица која управљају имовином оставиоца и извршиоце тестеманта, а путем јавних гласила могу се обавестити и други потенцијални корисници да могу остварити своја права. За наведене потребе, овлашћени орган земље чланице може, на захтев, да пошаље органу друге земље чланице податке које се налазе у регистру непокретности, матичним књигама, регистрима који садрже податке и документа, који су релевантни за наслеђивање или о имовинским односима брачних другова, односно о имовини оставиоца која има еквивалентан режим, ако је тај орган овлашћен да може, по праву земље чланице, издавати такве информације (чл. 66).

Издавање и садржина Потврде

Надлежни орган ће издати Потврду без одлагања, у складу са поступком који је утврђен овом Уредбом, чим се утврде елементи на основу права које се примењује на наслеђивање, односно на основу права које се примењује на наведене елементе. Надлежни орган неће издати Потврду, у случају да се оспорава било који од елемената, односно у случају да Потврда не би била у сагласности са одлуком која потврђује наведене елементе. Исто тако, надлежни орган ће предузети све неопходне кораке да обавести кориснике о издавању Потврде (чл. 67). Потврда мора да садржи одређене податке. Ти подаци морају бити наведени у мери у којој су потребни за сврху издавања Потврде. Не дефинише се ближе која је то мера. Ти подаци су следећи: назив и адреса надлежног органа који издаје Потврду; редни број досијеа; подаци који доказују да је наведени орган надлежан да изда Потврду; датум издавања; подаци о подносиоцу захтева: име, презиме, пол, датум и место рођења, држављанство, матични број, адреса, однос са оставиоцем; подаци о оставиоцу: име, презиме, пол, датум и место рођења, држављанство, матични број, адреса у тренутку смрти, датум и место смрти; подаци о корисницима, име, презиме, матични број; подаци о брачном уговору који је закључио оставилац или о другом уговору који је закључио оставилац, а који по праву које се примењује на наслеђивање, има слична дејства на брак, као и брачни уговор, као и подаци о брачној имовини, односно о имовини који има еквивалентни статус; подаци о праву које се примењује на наслеђивање, као и елементи, на основу којих је утврђена примена тог права; подаци о томе да ли је наслеђивање тестаментално или не, као и подаци о правима и овлашћењима наследника, легатара, извршиоца тестамента и управника имовином; ако је могуће и ако је применљиво, подаци о сваком кориснику у вези са његовом изјавом о прихватању или одрицању од наслеђа; подаци о уделу сваког наследника и списак права и имовине за сваког од наследника; подаци о листи права или листи имовине за легатаре; подаци о ограничењима права за наследнике и по потреби, легатара, по праву које се примењује на наслеђивање или по правилима располагања имовином оставиоца након његове смрти; подаци о овлашћењима извршиоца тестамента и управника имовином оставиоца, као и о ограничењима тих овлашћења, по праву које се примењује на наслеђивање или по правилима располагања имовином оставиоца након његове смрти (чл. 68).

Дејства Потврде

Потврда ће производити дејства у свим земљама чланицама, без спровођења посебног поступка. За Потврду се одређује претпоставка тачности, за све елементе који су садржани у њој. Сматра се да лице које се помиње у Потврди, а које може имати статус наследника, легатара, извршиоца тестамента или управника имовином оставиоца има тај статус, који је наведен у Потврди, без икаквих ограничења, осим оних која су наведени у Потврди. За свако лице, које врши потребне радње на основу података из Потврде, може вршити плаћања или преносити имовину на лице које је одређено у Потврди, као овлашћено да прихвати исплату или имовину. Сматра се да то лице има овлашћење да прихвати исплату или имовину, осим ако оно зна да тих овлашћења нема, односно да су подаци у Потврди лажни, односно ако није свесно нетачности тих података због немара. На основу Потврде, имовина оставиоца моћи ће да се упише у одговарајуће регистре земље чланице (чл. 69).

Оригинал и копије Потврде

Орган који је издао Потврду задржава оригинал овог документа, а издаје једну или више оверених копија подносиоцу захтева или било ком другом лицу које докаже легитимни интерес за издавање Потврде. Тај орган је дужан да води списак лица којима је издата Потврда. Издате оверене копије важе шест месеци од дана издавања. На копији Потврде мора бити назначен датум истека важности овог документа. У оправданим случајевима, орган издавања може да одлучи да важност Потврде буде и дужа. Након истека рока важности, лице које поседује оверену копију Потврде мора поднети захтев за продужење рока или за издавање друге оверене копије, како би могло да остварује своја права (чл. 70).

Исправљање, модификација и повлачење Потврде

Орган који је издао потврду може, на захтев било ког лица које докаже легитимни интерес, као и по службеној дужности, да исправи Потврду у случају грешке службе која је састављала Потврду. Осим тога, орган који је издао потврду може, на захтев било ког лица које докаже легитимни интерес, затим, ако је то могуће по праву националног законодавства, као и по службеној дужности, да измени или повуче Потврду, ако се установи да сама Потврда није тачна, односно да нису тачни елементи на основу којих је издата. У вези са наведеним наведени орган мора обавестити, без одлагања,

сва лица којима је издата оверена копија Потврде о исправљању, модификацији или повлачењу Потврде (чл. 71). Одлуке о издавању Потврде, донете на основу одредаба Уредбе 650/2012, могу бити оспорене од стране било ког лица које има право да поднесе захтев за издавање Потврде. Одлуке којима се исправља, модификује или повлачи Потврда, као и одлуке којима се суспендују дејства Потврде могу бити оспорене од стране било ког лица које докаже легитимни интерес за то. Ове одлуке се могу оспорити пред судом земље чланице у којој је издата Потврда, а у складу са правом те земље. Ако се утврди да Потврда није тачна, надлежни суд ће исправити, модификовати или повући Потврду, односно осигураће да се ова Потврда исправи, модификује или повуче од стране органа који је ову Потврду издао. Са друге стране, ако се утврди да је одбијање издавања Потврде било неоправдано, тада ће надлежни суд издати Потврду или ће обезбедити да надлежни орган за издавање Потврде донесе другачију одлуку (чл. 72).

Суспензија дејства Потврде

Дејства издате Потврде могу бити суспендована од стране органа надлежног за издавање Потврде, на захтев лица које докаже легитимни интерес, а до доношења одлуке о измени или повлачењу Потврде, као и од судског органа, на захтев лица које има право да оспори одлуку донету од стране надлежног органа за издавање Потврде, до доношења одлуке о оспоравању те одлуке. Надлежни орган који је издао Потврду (то може бити и суд), обавестиће, без одлагања, сва лица којима су издате оверене копије Потврда о суспенизији дејства тих докумената. За време трајања суспензије, не могу се издавати друге копије Потврде (чл. 73).

Нека питања везана за примену Уредбе 650/2012

Осврнућемо се на нека питања примене Уредбе 650/2012, а ту мислимо и на одредбе које се односе на општа питања, у вези са наслеђивањем у прекограничним случајевима, која уређује овај акт, као и на одредбе која дефинишу Потврду. Прво, са једне стране ова Уредба одређује могућност избора права путем аутономије воље, док са друге стране, сама Уредба 650/2012 има јединствен приступ у уређивању ове материје. То ствара могућност више различитих сукоба. Ово се, пре свега, односи на сукоб између права које се примењује на наслеђивање (*lex successionis*) и права које се примењује на имовину у свакој држави чланици (*lex rei sitae*). По мишљењу аутора из ЕУ, постоји битан разлог за коришћење аутономије воље приликом

одређивања меродавног права од стране грађанина ЕУ, а што се односи на режим поделе имовине. Наиме, лице које живи у другој земљи чланици, а не земљи свог држављанства, искористиће право да изабере право по свом држављанству, зато што се тиме може постићи режим обавезне поделе имовине. Но, у вези са тим, постоји проблем са овим правилима. *Lex successionis* може да буде у супротности са јавним поретком земље чланице. Уредба 650/2012 омогућава да земље чланице путем компромиса одбију примену њених правила, ако су она „очигледно неспојива" са јавним поретком земље чланице. Даље, проблеми могу постојати и у случају да су неки од облика имовине или имовинских права непознати у појединим земљама чланицама. Једно од питања које се тиче издавања Потврде односи се на стицање имовине након смрти оставиоца. Наиме, у системима у којима влада систем универзалне сукцесије, наследници директно постају власници имовине. Међутим, постоје правни системи у којима је регистрација новог власника конститутивни услов за стицање својине. Без обзира на то што ова Уредба уређује примену једног права на цео предмет наслеђивања, као и то што Потврду издаје нотар, неће се изменити потребни услови за стицање права од стране наследника – новог власника имовине. Осим тога, регистрација Потврде ће се обављати по националним правима. Постоје многа питања која ће се морати разјаснити кад Уредба 650/2012 ступи на снагу. То се, пре свега, односи на имовински режим, који је различит у земљама чланицама. За грађане ЕУ битно је да судска пракса, пре свега, објасни однос између примене права ЕУ и националног јавног поретка. Али, постојаће проблем, пре свега, за нотаре, као и лица која воде регистре, а то се односи на рад са документима из других земаља чланица. Ово може довести и до потребе за променом националног законодавства. Већ смо поменули неке од циљева Уредбе 650/2012. Но, овде издвајамо три најважнија. Први се односи на настојање Уредбе 65072012 да створи јединствен систем за решавање прекограничних случајева у стварима наслеђивања. Други циљ је поједностављење процедуре за решавање предмета наслеђивања са прекограничним елементом. Но, трећи циљ, а уједно и највећи допринос Уредбе 650/2012 је решавање предмета наслеђивања са прекограничним елементом по једном праву, као и лакше доказивања права наследника, легатара, управника имовине оставиоца и извршиоца тестамента у другој држави чланици, у којој се налази имовина, помоћу Потврде.

IV) ДАТУМ СТУПАЊА НА СНАГУ

Уредба 650/2012 је ступила на снагу двадесетог дана од дана објављивања у *Службеним новинама ЕУ*, односно 16. августа 2012. године (чл. 84). Но, она ће се примењивати на предмете наслеђивања лица која ће умрети након 17. августа 2015, што значи три године након ступања на снагу. Ако је оставилац изабрао меродавно право за живота, које ће се примењивати на наслеђивање, односно како то Уредба 650/2012 наводи пре 17. августа 2015, то право ће се примењивати, ако је у складу са одредбама овог акта, односно ако је у складу са правилима Међународног приватног права која су била на снази у време када је оставилац изабрао право, било у држави у којој је имао пребивалиште, било у држави чије је држављанство имао. Слична правила се примењују и ако је у питању располагање имовином, које је одређено од стране оставиоца за живота, односно пре 17. августа 2015. године (чл. 83, тач. 1, 2, 3).

V) ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Када је у питању Република Србија, поменућемо правила која се примењују на наслеђивање са елементом иностраности које дефинише Закон о решавању сукоба закона са прописима других земаља (даље: Закон о МПП), а поменућемо и одредбе које у овој области одређује Нацрт закона о међународном приватном праву (даље: Нацрт). Основна тачка везивања за одређивање меродавног права за законско наслеђивање је *lex nationalis*, односно држављанство оставиоца у време његове смрти (чл. 30, ст. 1). Иначе, ово правило се примењује и код тестаменталног наслеђивања. Обим примене меродавног права зависи од врсте поступка који се води и ограничен је на оставиочеву имовину за коју се суд домаће земље огласио надлежним. То значи да се домаћи суд може огласити надлежним и за имовину у страној држави, на захтев наследника. Али, његова надлежност ће зависити од правила стране земље у којој се налази имовина за коју се огласио надлежним. Меродавно право за тестаменталну способност одређује се по држављнаству (*lex nationalis*) завештаоца у време састављања тестамента (чл. 30, ст. 2). Према том меродавном праву утврђују се мање воље, способност за расуђивање, елементи који су битни за слободну и разумну последњу вољу. Меродавно право за садржину тестамента одређује се по држављанству оставиоца у време смрти. Тестамент мора да испуни одређену форму, односно његов облик мора да буде пуноважан. У овој области влада принцип *in favorem negotii*, који се овде назива и *in favorem*

testamenti, што значи да је тенденција да се примени меродавно право по којој је тестамент пуноважан. Због тога је предвиђен низ тачака везивања, које су преузете из Хашке конвенције о сукобу закона у погледу облика тестаменталних одредаба из 1961. године. Из тог извора преузета су правила чијом алтернативном применом долазимо до решења, односно до пуноважности тестамента који би, иначе, био непуноважан, када би се примењивала мање еластична решења (чл. 31, ст. 2). Што се тиче Нацрта, поменућемо да се већи број одредаба посвећује наслеђивању са елементом иностраности. Уређују се надлежност, мере за обезбеђење и заштиту права према заоставштини, избор меродавног права, меродавно право у одсуству избора, затим за садржину завештања, за завештајну способност, за форму завештања, располагањем правним пословима имовином за живота оставиоца, посебни наследноправни режими, обим меродавног права и заоставштина без наследника. Нацрт је регулисао и уобичајено боравиште. Међутим у мишљењу о Нацрту које је дато од стране експерата именованих од стране Савета Европе, дат је предлог да се тај члан избрише. Наиме, у Уредби 650/2012 нема одредбе која дефинише боравиште, иако се дају неке назнаке за тумачење боравишта у питањима наслеђивања. Објашњење је да листа околности које треба узети у обзир кад је у питању дефинисање уобичајеног боравишта, може у одређеним ситуацијама да се покаже корисном, а у другим не. Наводи се да би било боље имати општу дефиницију боравишта, која би се примењивала и на питања наслеђивања. Као што видимо, узимају се у обзир одредбе Уредбе 650/2012 и кад је у питању Нацрт. Сложеност у овим односима ствара елемент иностраности. Због тога је и неопходна Потврда, с обзиром да се постављају многа питања везана за положај страног оставиоца у домаћој земљи, као и за положај оставиоца домаћег држављанства у страној земљи. Исто тако, проблем може проузроковати и чињеница да све земље не третирају једнако оставиочеву имовину. Тако, постоје земље које прихватају принцип подељене заоставштине, као и земље које прихватају принцип јединствене заоставштине. Оно што представља проблем код подељене заоставштине јесте регулисање различитих делова имовине различитим правима. Важно питање, које се у овој области често поставља, јесте статус заоставштине без наследника. Основно је правило да такву заоставштину наслеђује држава, али питање је по ком праву ће се расправити оваква ситуација. То, пре свега, зависи од врсте ствари која представља оставиочеву имовину.

VI) ИЗВОРИ

1. Akkermans, Bram, EU Succession Regulation Creates Problems, Интернет, http://www.mepli.eu/2012/06/eu-succession-regulation/.
2. Чоловић, Владимир, *Међународно приватно право*, Бања Лука, 2012.
3. Lyon, Elizabeth**,** *Why the EU Certificate of Succession is Good for Those Owning Property Abroad*, Интернет, http://www.spearswms.com/asset-management/31940/why-the-eu-certificate-of-succession-is-good-for-those-owning-property-abroad.thtml.
4. Мишљење о Нацрту закона о међународном приватном праву Републике Србије, Савет Европе, Интернет, http://www.mpravde.gov.rs/cr/news/vesti/zakon-o-medjunarodnom-privatnom-pravu-radna-verzija.html.
5. Нацрт Закона о међународном приватном праву, Интернет, http://www.mpravde.gov.rs/cr/news/vesti/zakon-o-medjunarodnom-privatnom-pravu-radna-verzija.html.
6. New EU rules simplify cross-border succession cases, Интернет, http://eu2012.dk/en/NewsList/Marts/Uge-11/cross-border-succession.
7. Пак, Милан, *Међународно приватно право*, Београд, 1991.
8. Successions and wills, Интернет, http://ec.europa.eu/justice/civil/family-matters/successions/index_en.htm.
9. Уредба Европског парламента и Савета бр. 650/2012 од 4. јула 2012. године о надлежности, меродавном праву, признању и извршењу одлука и прихватању и спровођењу аутентичних инструмената у стварима наслеђивања и увођењу Европске потврде о наслеђивању (Regulation (EU) No 650/2012 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2012 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of succession and on the creation of a European Certificate of Succession), *Official Journal of the European Communities,* L 201, 27.7.2012.
10. Закон о решавању сукоба закона са прописима других земаља, *Службени лист СФРЈ*, бр. 43/82, 72/82, *Службени лист СРЈ*, бр. 46/96.